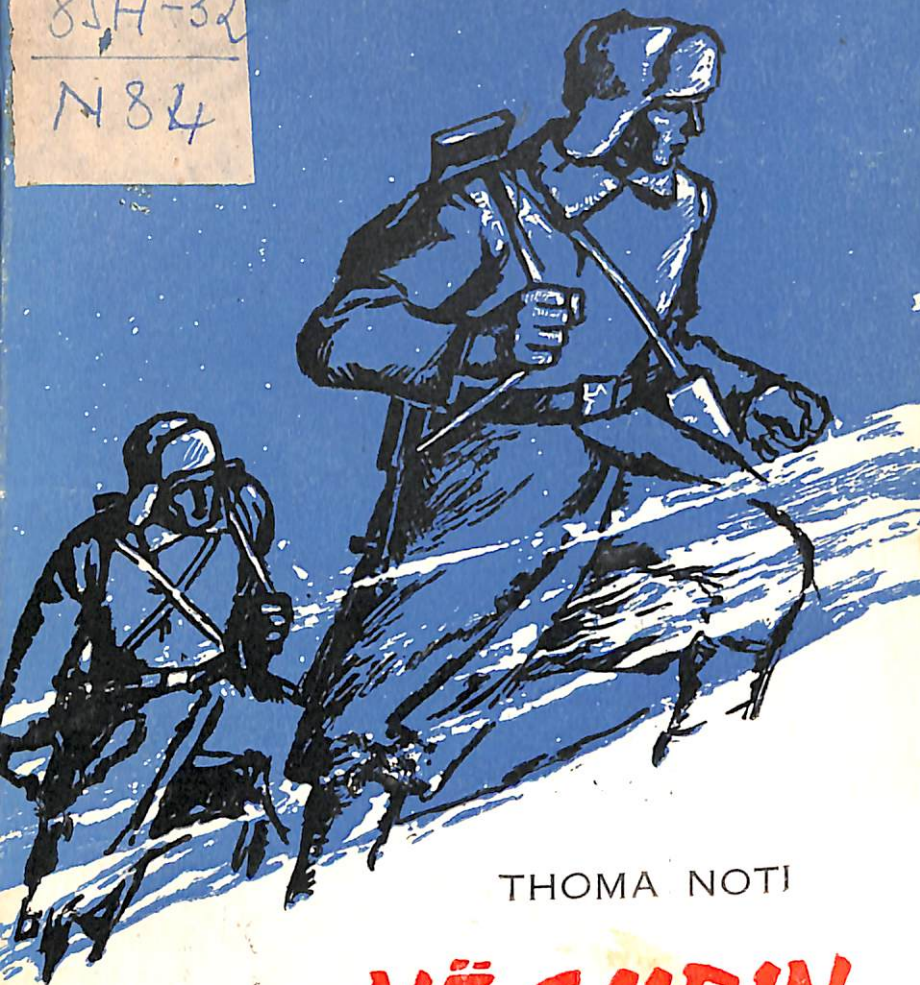

8SH-32

N 84

THOMA NOTI

NË GJIRIN E TUFANIT

854-32

1484

THOMA NOTI

NË GJIRIN
E TUFANIT

TREGIME

~~43949~~

BIBLIOTEKA E SHKENCËVE
GJYKONJES

2882

SHTËPIA BOTONJËSE «NAIM FRASHËRI»

PRAPA KTHESES JANË USHTARËT

«Gazi», si një qenje e gjallë ngulçoi, i lodhur nga e përpjeta thikë. Vetëm kur arriti në majë, sikur i ngopi mushkëritë mirë me ajër dhe iu lëshua me të gjithë shpejtësinë kurrizit të kodrës. Që andej, qyteti, i kredhur në një det dritash, dukej si në pëllëmbë të dorës. Njeriu që qëndronte më të djathtë të shoferit, një burrë i thyer, me syze me rreth të verdhë, që i binin mbi hundën me samar, ndezi një cigare dhe zuri ta thithte me nervozizëm. Ai që ishte mbledhur një grusht në kolltukun e mbrapshëm, rënkoi thellë, duke e kapur fort hekurin e sediles së shoferit. Njeriu me syze, i veshur me bluzë të bardhë, mbi të cilën kish hedhur nxitimthi një pallto të madhe dalë boje, e vështroi një copë herë të sëmurin. E njihte mirë, sepse kishin një kohë të gjatë që punonin së bashku në gurore, njeri si minator e tjetri si infermier, dhe nuk e pati vështirë ta kuptonte se sa shumë vuante i sëmuri i tij. Gjatë atyre vjetve, minatori plak kishte pasur edhe herë të tjera nevojë për infermierin: kur kishte goditur një gisht, kur i ishin bluar kockat nga ethja e fortë, njëherë bile kish thyer dorën në dy vende, por në asnjë rast nuk kish pranuar ta

kapërcente derën e infermerisë, sadoqë «doktorin», siç e thërriste ai infermierin, e kishte shok për kokë. «Kur të bëhem unë për heqim, i thoshte shpesh, ta dish që i kam larë duart me punën dhe i kam lënë shëndenë kantierit». E ja, papritur, e kishin prurë mbi një vig dhe e kishin lënë mes për mes infermerisë. Ai ishte ngritur me pahir mbi bërryle dhe i kish thënë prerë «doktorit».

— Dëgjo këtu. Në mos qofsh i zoti të ma nxjerrësh të keqen përjashta, bëma një gjilpërë që të mbledh mendjen, se nuk duroj dot. Më duken sikur më kanë hyrë njëqind gjarpërinj e po më gërryejnë barkun.

«Doktori» bëri çmos, me ato që dinte, për t'ja pakësuar dhëmbjen, po nuk ja arriti. Atëhere bisedoi në telefon me spitalin dhe, sipas këshillave të mjekut, e nisi për qytet me «Gazin» e drejtorit. Dy herë u ndal në rrugë për t'i matur pulsin e për t'i dhënë diçka që ta qetësonte, po minatori plak vazhdonte gjithnjë të kafshonte buzët e të shtrëngonte fort hekurin e sediles, pa nxjerrë zë. «Duhet të ketë dhëmbje të forta», mendoi infermieri dhe u kthye nga shoferi:

— Jepi më shpejt. Këtu rruga është ca më e mirë.

Shoferi, një meso burrë, që e përdorte timonin me një lehtësi e shkathtësi të çuditshme, duke bërë që rrotat të nxirrnin një si fishkëllimë të zgjatur në kthesa, vështroi gjithë inat.

— Ky nuk është aeroplan — ja ktheu.— A s'e sheh që s'nxjerr më?

—E shoh, ore, si nuk e shoh. Po Qazua ka dhëmbje të forta, e...

— Në ka dhëmbje, shëroje. Ndaj ke tërë je-

tën me ilaçe nëpër duar. Ja, këtu duhet ustallëku. Tjetri thithi cigaren dhe nuk u përgjegj.

— Ama dëngla, o? Në qofsh i zoti, shëro Qazon, pa gripin ta shëron më mirë plaka ime brenda një nate, që të nesërmen të gdhiesh qiçer fare.

«Doktori» përsëri shtrëngoi nofullat e kërcyera dhe heshti. Sakaq, maqina la kurrizin e kodrës dhe zuri të zbriste më të poshtë, nëpër shiritin e rrugës, që dukej sikur dilte nga goja e zezë e një përbindshi e nuk do të mbaronte kurrë. Pas pak, «Gazi» e pakësoi shpejtësinë dhe u ndal përballë një kamioni, që u duk sikur mbiu nga toka. Shoferi i ra borisë disa herë dhe, si nuk mori ndonjë përgjegje, fiku motorin e zbriti, duke sharë.

— Ke parë kështu? Qëndron tjetri në mes të rrugës dhe ja merr gjumit për shtatë palë qejfe, pa e vrarë mendjen që blokon rrugën e që ti s'ke nga të kalosh.

Ai u ngjit në parafangon e «Skodës» dhe trokiti në dritare.

— Ore, po këtu s'paska njeri fare! — u habit dhe thirri me të gjithë zërin: «Eheej! Ka njeri këtej, apo jo?» Zëri i tij u përplas në faqen e shkëmbit dhe u kthye mbrapsht, si të përqeshte atë që e nxori. Vendi u zhyt përsëri në heshtje të thellë.

— Po halli? — pyeti shoferi, duke u kthyer te maqina e tij. — Ka bloukar rrugën i biri i botës dhe ka çarë te plaka në shtëpi.

— Do të jetë prishur — tha «doktori», duke vështruar njollat e vajit nën maqinë.

— S'do mend që i është prishur. Dhe do të jetë ndonjë shoku yt, që s'i bën dot derman vetë e ka shkuar të thërrasë «doktorin».

— Më mirë vuri një gozhute gojës dhe leri shakatë — ja ktheu «doktori» me nervozizëm. A nuk e sheh se tjetri po i humbet ndjenjat? Në qoftë se nuk arrijmë brenda orës në spital, lumi që na mori.

Shoferi thirri edhe disa herë, po nuk mori asnjë përgjegje. Pastaj hipi në maqinë, ndezi dritat dhe kontrolloi me kujdes rrugën. Në të majtë, kodra binte pingul mbi një përrua të thellë, kurse nga e djathta e përpjeta ngrihej thikë. Diku më lart prapa krahëve të tyre, rruga bënte bark e zgjerohej aq sa që të ndërroheshin maqinat, dhe përsëri ngushtohej.

— Si drejtin i qenka prishur këtu! — tha ai dhe iu afrua «doktorit». Ata u panë gjatë sy në sy.

— Sikur këtu afër është një repart ushtarak — tha «doktori».

— Prapa kthesës, më duket.

— Duhet shumë për të vajtur gjer atje?

— Them se nja dhjetë minuta.

— Atëhere vrapo, po deshe, dhe shih ç'mund të bësh. Mbase ka atje ndonjë maqinë, apo diçka tjetër që të na nxjerrë nga halli.

— Mirë të vajti mendja — ja ktheu shoferi dhe u lëshua më të poshtë me çap të gjatë, duke marrë gjithmonë nga e djathta për t'iu shmangur greminës. «Doktori» iu afrua të sëmurit dhe i mati pulsin; pastaj nxori diçka nga çanta dhe ja zgjati, po ai ja shtyti dorën me nervozizëm dhe nuk e hapi gojën. Gjithnjë shtrëngonte hekurin e sediles së shoferit dhe nuk ngopej me frymë. Fytyrën ja kishin mbuluar djersë të ftohta, kurse, në bark, nuk lejonte kurrsesi ta prekje. «Doktori» e kuptoi se çdo fjalë do të ishte e tepërt nga që

nuk qe i zoti t'ja pakësonte dhimbjet, ndaj nxori një cigare tjetër dhe e ndezi. Duke e thithur fort, afroi orën te cigarja për ta parë. Nga gjysmë errësira, doli fusha e rrumbullakët e rrethuar me numra. «Njëmbëdhjetë e gjysmë — mendoi. Kemi akoma më shumë se një orë afat... Po të na ndihmojnë ushtarët, arrijmë në kohë. Përndryshe...» Dhe padashur, iu kujtua biseda, që kish bërë disa minuta më parë me mjekun e rojes së spitalit:

— Alo, kush je? Urgjenca je?

— Po, urgjenca.

— Ju flasim nga kantieri i gurores. Dua mjekun e rojes.

— Unë jam. Ç'kini në mesnatë? — iu përgjegj me padurim një zë i dobët, i ngathët.

— Doktor, kemi një rast të...veçantë. Një të sëmurë rëndë.

— Hë, çfarë ka?

— Puna është serioze, doktor.

— Po folë, de, bjeri shkurt, pa hyrje e byllje.

— I sëmuri ka dhëmbje të forta në anën e djathtë, dhëmbje që përhapen në tërë barkun.

— Po të vjella, djersë, të dridhura?

— Si urdhëron, ka.

«Apandesit akut» — mendoi mjeku.

— Barku është i fortë në prekje — shtoi zëri i parë nga ana tjetër e telefonit.

«Mund të jetë edhe ndonjë perforacion» — mendoi përsëri mjeku... Po ku ta dish? Edhe apandisiti mund t'i ketë plasur. Duhet hapur menjëherë. Ndryshe, mund t'i helmohet gjaku.»

— A kini mjet aty? — pyeti doktori.

— Mjet? Jo, veç «Gazit» të drejtorit. Po mund ta nisim edhe me atë.

— Niseni që tani. Çdo vonesë është e rrezikshme. Brenda dy orëve duhet të jetë në sallën e operacionit. More vesh? Ndryshe...

— Kuptoj.

— Dora-dorës, vuri bursa të ftohta, bëi kafinë dhe...

Ai i kish vënë bursa të ftohta, bile edhe rrugës, po i sëmuri shumë pak dobi kishte parë prej tyre. Dhe tani, vriste mendjen se çfarë duhej të bënte për t'ja pakësuar dhëmbjet. Më shumë se çdo gjë, e shqetësonte pengesa që u kishte prerë rrugën. Vështronte «Skodën», që dukej si një mal i vërtetë, i vendosur në mes të xhades, të cilin nuk do të kishte forcë ta tundte vendit. Në këto e sipër, dëgjoi hapa të largët dhe zëra të mbytur, që dukej sikur dilnin nga fundi i dheut. «Po vij në ushtarët! Si duket, s'paskan maqinë, se nuk ndihet zhurmë» — mendoi dhe ndjeu diçka të rëndë, që ja pllakosi gjoksin. Po përsëri mendja i thoshte se ata nuk do të rrinin duarkryq. Ai kishte pasur gjithmonë një besim të madh te ushtarët.

Ata u ndalën ndërmjet dy maqinave, që kishin qëndruar përballë njera-tjetrës, i vështruan një copë herë në heshtje ato, panë rrugën dhe vranë mendjen se çfarë mund të bënin. «Doktori» kish zënë një rrëzë dhe priste në ankth.

— Unë them se duhet të hapim, shpejt e shpejt, një copë rrugë në të djathtë të xhadesë, sa për të kaluar «Gazi» — tha njeri prej tyre, me zë të kumbueshëm prej basi. «Doktori» e mori me mend se ky duhej të ishte komandanti i tyre.

— E hapim — thanë të tjerët si në kor.

— Ta fillojmë nga të dy krahët e rrugës, që të fitojmë kohë.

— Si urdhëron.

Dhe ata i ulën kazmat e lopatat nga supet e zunë të gërmojnë me to tokën e fortë. Vendi kish qëlluar plot gurë. Kazmat godisnin me tërë forcën e krahut, po shpesh, me të takuar në tokë lëshonin xixa, nxirrnin një tingull metalik dhe ngriheshin përpjetë. «Doktori» vështroi përsëri orën. Iu duk sikur akrepet vërtiteshin me një shpejtësi të çuditshme. «Si fluturon kështu koha — mendoj. Na mbeti gjithsejt një orë, aq kohë sa duhet për të vajtur në qytet». Nga maqina erdhi një rënkim tjetër i thellë, që e goditi në gjoks më fort se ç'e godiste kazma shkëmbin. E kuptoi se koha nuk priste sa të çelej rruga, po i erdhi keq t'ua thoshte këtë ushtarëve, të cilët punonin me të gjitha forcat.

«Duhet kërkuar një rrugë tjetër — tha me vete, dhe, pa e ditur përse, u çapit drejt «Skodës», mbështeti të dy duart mbi të, dhe e shtyti lehtë. Maqina u lëkund e sikur rrëshqiti ca. Po t'i hiqje gurët, që ishin vënë përfund rrotave, ajo do të rrëshqiste në përrua dhe rruga do të hapej. «Fundi i fundit, jeta e njeriut është më e çmueshme nga çdo gjë». Ai mbylli sytë një çast dhe përfytyroi «Skodën» duke u përmbysur plot zhurmë në humnerë e duke u kthyer në një grusht hekurishtesh.

«Duhet menduar diçka tjetër» — tha përsëri me vete dhe u çapit drejt ushtarëve. Disa nga ata godisnin me kazma anën e pjerrët duke rrëzuar gurë e dhe, të tjerë i hidhnin ato me lopata në përrua. E ndjeu se të gjithë punonin pa ngritur kokë.

— Më vjen keq — tha «doktori» — por çdo minutë që kalon është shumë e çmuar.

Zëri i tij e mposhti zhurmën e kazmave e të lopatave dhe sikur i mbërtheu ato në vend.

— Si është puna? — pyeti për të gjithë zëri i kumbueshëm prej basi, që duhej të ishte i komandantit.

— Në qoftë se vërtetohet dyshimi i mjekut, na ka mbetur gjithsejt një orë për të vepruar. Kjo kohë mezi mjafton për të arritur në spital.

Tjetri nuk foli. Ushtarët lanë punën dhe u grumbulluan rreth tij.

— Ç'mund të bëjmë tjetër? — pyeti njeri nga ata. Pastaj nisën të flisnin të gjithë me radhë, duke shprehur sikush mendimin e vet. Njeri thoshte se duhej lajmëruar me telefon që të vinte maqina e urgjencës nga spitali, dikush ngulte këmbë se vetëm helikopteri mund të bënte punë. «Doktori» dëgjonte në heshtje dhe, me mëndjen e vet, e rrëzonte njerin propozim pas tjetrit. I vinte mirë që ushtarët shqetësoheshin aq shumë për një të panjohur, po kur mendonte se koha kalonte dhe çdo minutë e humbur ishte shumë e shtrenjtë, s'e mbante vendi: «Brenda dy orëve duhet të jeni në sallën e operacionit» kishte thënë mjeku i rojes. Dhe pastaj kishte shtuar një «Ndryshe...» Ç'kish dashur të thoshte me këtë? «Ndryshe unë nuk mbaj përgjegjësi», «Ndryshe ka marrë fund çdo gjë», apo diçka tjetër?

«Doktori» e kuptonte se tani kishte ardhur puna pikërisht te kjo «Ndryshe», të cilën ai nuk ishte i zoti ta fshinte e ta zhdukte. Dhe ushtarët — ah sa të mirë, sa të gatshëm janë! — vazhdonin të bisedonin, të kërkonin rrugën e daljes.

— Ore, shokë! Kush është më i çmuar, njeriu, apo maqina? — pyeti dikush aty pranë.